
EBA/GL/2024/06

2024 m. birželio 6 d.

Gairės

dėl minimalaus su turtu susietų žetonų emitentų valdymo tvarkos
turinio

Prievolė laikytis gairių ir apie tai pranešti

Šių gairių statusas

1. Šiame dokumente pateiktos pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010¹ 16 straipsnį parengtos gairės. Pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 16 straipsnio 3 dalį kompetentingos institucijos, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2023/1114 3 straipsnio 1 dalies 35 punkto a papunktyje, kurioms taikomos gairės, ir finansų įstaigos turi dėti visas pastangas, siekdamos laikytis gairių.
2. Gairėse išdėstoma EBI nuomonė dėl tinkamos priežiūros praktikos Europos finansų priežiūros institucijų sistemoje arba dėl to, kaip Sąjungos teisė turėtų būti taikoma konkrečioje srityje. Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 4 straipsnio 2 dalyje apibrėžtos kompetentingos institucijos, kurioms taikomos šios gairės, turėtų jų laikytis ir atitinkamai jas įtraukti į savo praktiką (pvz., iš dalies pakeisti savo teisinę sistemą arba priežiūros procesus), įskaitant tuos atvejus, kai gairės pirmiausia yra skiriamos finansų įstaigoms.

Pranešimo reikalavimai

3. Pagal Reglamento (ES) Nr. 1093/2010 16 straipsnio 3 dalį kompetentingos institucijos ne vėliau kaip 20.11.2024 privalo EBI pranešti, ar laikosi arba ketina laikytis šių gairių, arba nurodyti nesilaikymo priežastis. Jeigu kompetentingos institucijos iki šio termino nepateikia jokie pranešimo, EBI laiko, kad kompetentingos institucijos gairių nesilaiko. Pranešimai siunčiami užpildant EBI svetainėje pateiktą formą su nuoroda „EBA/GL/2024/06“. Pranešimus turėtų teikti asmenys, turintys reikiamus įgaliojimus pranešti apie gairių laikymąsi savo kompetentingų institucijų vardu. Apie visus gairių laikymosi pasikeitimus taip pat būtina pranešti EBI.
4. Pranešimai bus skelbiami EBI svetainėje pagal 16 straipsnio 3 dalį.

¹ 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1093/2010, kuriuo įsteigiama Europos priežiūros institucija (Europos bankininkystės institucija), iš dalies keičiamas Sprendimas Nr. 716/2009/EB ir panaikinamas Komisijos sprendimas 2009/78/EB (OL L 331, 2010 12 15, p. 12).

Dalykas, taikymo sritis ir sąvokų apibrėžtys

Dalykas

5. Šiose gairėse pagal Reglamento (ES) 2023/1114 34 straipsnio 13 dalį pateikiamas minimalus su turtu susietų žetonų (TSŽ) emitentų valdymo tvarkos turinys, visų pirma, susijęs su rizikos stebėsenos priemonėmis²; veiklos tęstinumo planais; vidaus kontrolės mechanizmu; auditais, įskaitant būtiniausius dokumentus, kurie turi būti naudojami auditus atliekant.

Taikymo sritis

6. Šios gairės taikomos išduodant veiklos leidimą ir nuolat kompetentingoms institucijoms, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2023/1114 3 straipsnio 1 dalies 35 punkto a papunktyje, ir TSŽ emitentams.
7. Gairės taikomos visiems TSŽ emitentams, nepriklausomai nuo jų esamos valdybos struktūros
8. Bet kokia nuoroda į valdymo organą taip pat apima TSŽ emitentus, kurie yra vieno fizinio asmens valdomi juridiniai asmenys.
9. TSŽ emitentai turėtų laikytis šių gairių, o kompetentingos institucijos turėtų užtikrinti, kad jie šių gairių laikytųsi, be kita ko, kai taikytina, visos grupės lygmeniu.

Kam skirtos šios gairės?

10. Šios gairės skirtos kompetentingoms institucijoms, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2023/1114 3 straipsnio 1 dalies 35 punkto a papunktyje.
11. Šios gairės taip pat skirtos TSŽ emitentams, apibrėžtiems Reglamento (ES) 2023/1114 3 straipsnio 1 dalies 10 punkte, ir to reglamento 3 straipsnio 1 dalies 6 punkte. Jei TSŽ emitentas yra kredito įstaiga, jis turėtų laikytis I antraštinės dalies, V antraštinės dalies 12, 12.1, 12.2, 12.3 ir skirsnių ir VI bei VII antraštinių dalių reikalavimų kartu su reikalavimais, nustatytais pagal Direktyvą 2013/36/ES ir EBI vidaus valdymo gaires³.

² Visos nuorodos į riziką šiose gairėse turėtų apimti visų rūšių riziką, su kuria susiduria arba gali susidurti TSŽ emitentai, įskaitant pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo riziką.

³ [EBI vidaus valdymo gairės pagal Direktyvą 2013/36/ES.](#)

Sąvokų apibrėžtys

12. Jei nenurodyta kitaip, terminai, vartojami ir apibrėžti Reglamente (ES) 2023/1114, Direktyvoje 2014/65/ES, „EBI gairėse dėl investicinių įmonių vidaus valdymo pagal IJD⁴“ ir Reglamente (ES) 2022/2554, šiose gairėse turi tokią pačią reikšmę. Šiose gairėse taip pat vartojamos šios sąvokos:

Grupė	grupė, kaip apibrėžta Direktyvos 2013/34/ES 2 straipsnio 11 punkte ⁵ .
Operacinė rizika	operacinė rizika, kaip nustatyta Reglamento (ES) Nr. 575/2013 4 straipsnio 1 dalies 52 punkte.
Priežiūros funkciją vykdomas valdymo organas	valdymo organas, vykdomas vadovybės sprendimų priėmimo priežiūrą ir stebėseną (jei toks organas yra įsteigtas).
Valdymo funkciją vykdomas valdymo organas	valdymo organas, faktiškai vadovaujantis TSŽ emitentui, taip pat jo veiklai vadovaujantys asmenys.
Veiklos atsparumas	TSŽ emitento gebėjimas patiriant trikdžių vykdyti ypatingos svarbos arba svarbias funkcijas.

Įgyvendinimas

Taikymo pradžios data

13. Šios gairės taikomos nuo 20.12.2024.

Gairės

⁴ Gairės dėl investicinių įmonių vidaus valdymo pagal Direktyvą (ES) 2019/2034.

⁵ Direktyva 2013/34/ES dėl tam tikrų rūšių įmonių metinių finansinių ataskaitų, konsoliduotųjų finansinių ataskaitų ir susijusių pranešimų.

I antraštinė dalis. Proporcingumo principo taikymas

14. TSŽ emitentai ir kompetentingos institucijos, taikydamos ir įgyvendindamos šias gaires, turėtų atsižvelgti į proporcingumo principą siekdami užtikrinti, kad valdymo tvarka atitiktų TSŽ emitento ir, kai taikytina, grupės individualų rizikos profilį, dydį ir vidaus organizacinę struktūrą, verslo modelį, būtų tinkama atsižvelgiant į jo veiklos pobūdį, mastą ir sudėtingumą ir būtų pakankama – leistų veiksmingai siekti atitinkamų reguliavimo reikalavimų ir nuostatų tikslų.
15. Siekdami taikyti proporcingumo principą ir užtikrinti tinkamą Reglamento (ES) 2023/1114 valdymo reikalavimų įgyvendinimą, kaip toliau nurodyta šiose gairėse, TSŽ emitentai ir kompetentingos institucijos turėtų atsižvelgti į šiuos kriterijus:
- a. TSŽ emitento dydį, išreikštą balanso bendra suma;
 - b. TSŽ emitento teisinę formą;
 - c. ar TSŽ emitentas įtrauktas į biržos prekybos sąrašus ar ne;
 - d. su turtu susieto žetono priskyrimą prie reikšmingų ar nereikšmingų pagal Reglamento (ES) 2023/1114 43 ir 44 straipsnius bei 56 ir 57 straipsnius;
 - e. leidžiamų TSŽ specifiką, apimtį ir skaičių;
 - f. ar leidžiami TSŽ yra įtraukti į prekybos sąrašą;
 - g. susitarimo mechanizmą, naudojamą TSŽ leisti ir patvirtinti;
 - h. visų verslo krypčių pobūdį ir sudėtingumą;
 - i. veiklos, kurią leista vykdyti, rūšį ir teikiamas paslaugas;
 - j. ar vykdoma tarpvalstybinė veikla, ir operacijų dydis kiekvienoje jurisdikcijoje;
 - k. rezervinio turto dydį;
 - l. turto, su kuriuo susietas žetonas, rūšį ir sudėtingumą;
 - m. tai, ar TSŽ turėtojai yra mažmeniniai ar ne;
 - n. trečiųjų šalių paslaugų teikėjų pasitelkimą;
 - o. naudojamus platinimo kanalus, įskaitant trečiųjų šalių paslaugų teikėjų teikiamus kanalus, ir
 - p. esamas informacinių ir ryšių technologijų (IRT) sistemas, įskaitant veiklos tęstinumo priemones ir IRT trečiųjų šalių subjektų pasitelkimą, kaip nurodyta Reglamento (ES) 2023/1114 34 straipsnio 5 dalies pirmos pastraipos h punkte.

16. TSŽ emitentai, kuriuos valdo vienas fizinis asmuo, turėtų turėti alternatyvių priemonių, kuriomis būtų užtikrinamas patikimas ir prudencinis tokių emitentų valdymas ir tinkamas valdymo tvarkos laikymasis, be kita ko, tinkama kontrolės ir pusiausvyros principų sistema, taikoma priimant sprendimus.

II antraštinė dalis. Valdymo organo vaidmuo ir sudėtis

1. Valdymo organo vaidmuo ir atsakomybė

17. Pagal Reglamento (ES) 2023/1114 34 straipsnį TSŽ emitento valdymo organas turi apibrėžti ir prižiūrėti patikimo valdymo priemonių, kuriomis užtikrinamas veiksmingas ir riziką ribojantis emitento ir TSŽ turėtojų valdymas, įskaitant pareigų atskyrimą ir interesų konfliktų nustatymą, prevenciją ir valdymą TSŽ emitento įstaigos viduje pagal Reglamento (ES) 2023/1114 32 straipsnį, įgyvendinimą ir būti už jį atskaitingas.
18. Valdymo organo pareigos turėtų būti aiškiai apibrėžtos, o valdymo (vykdomosios) funkcijos, kai taikytina, atskirtos nuo priežiūros (nevykdomųjų) funkcijų. Valdymo organo atsakomybė ir pareigos turėtų būti išdėstytos rašytiniame dokumente ir valdymo organo tinkamai patvirtintos. Visi valdymo organo nariai turėtų gerai išmanyti valdymo organo struktūrą ir atsakomybę bei, kai taikytina, įvairių valdymo organo funkcijų vykdytojų užduočių pasidalijimą.
19. Kai taikytina, priežiūros funkciją vykdomas valdymo organas ir valdymo funkciją vykdomas valdymo organas turėtų veiksmingai sąveikauti. Abiejų funkcijų vykdytojai turėtų vieni kitiems teikti pakankamą informaciją, kad galėtų atlikti savo funkcijas. Kad kontrolės ir pusiausvyros sistema būtų veiksminga, valdymo organui priimant sprendimus neturėtų dominuoti vienas narys arba nedidelė narių grupė.
20. Valdymo organas turėtų būti atsakingas už toliau išvardytų priemonių nustatymą, tvirtinimą ir įgyvendinimo priežiūrą:
 - a. emitento bendrą verslo strategiją ir pagrindinę politiką, pagal taikytiną teisinę ir reguliavimo sistemą, atsižvelgiant į įstaigos ilgalaikius finansinius interesus ir mokumą bei TSŽ turėtojų interesus;
 - b. politiką, kurios reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2023/1114 34 straipsnio 5 dalį; tokia politika turėtų atitikti emitento norimą prisiimti riziką, taip pat emitento ypatumus, TSŽ emitento klientų, kuriems žetonai bus siūlomi, ir numatomų jų turėtojų poreikius;
 - c. emitento organizuojamą TSŽ išleidimą, nurodant darbuotojų reikalaujamus įgūdžius, žinias ir patirtį bei reikiamus išteklius;

- d. bendrą rizikos strategiją, emitento rizikos apetitą ir rizikos valdymo sistemą, įskaitant tinkamą politiką ir procedūras, atsižvelgiant į makroekonominę aplinką bei verslo ciklą, ir apibūdinant valdymo organo dalyvavimą sprendžiant rizikos valdymo klausimus;
 - e. tinkamą ir veiksmingą vidaus kontrolės sistemą, įskaitant rizikos valdymo sistemą ir gerai veikiančius vidaus kontrolės mechanizmus, siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi taikytinų reguliavimo reikalavimų, be kita ko, susijusių su turto rezervo valdymu;
 - f. reikšmingų TSŽ emitentams taikomą atlygio politiką, atitinkančią Reglamento (ES) 2023/1114 45 straipsnio 1 dalį⁶;
 - g. interesų konfliktų nustatymo, prevencijos, valdymo ir atskleidimo politikas ir procedūras pagal Reglamento (ES) 2023/1114 32 straipsnį⁷;
 - h. priemones, kuriomis siekiama užtikrinti, kad valdymo organo individualus ir kolektyvinis tinkamumo vertinimas būtų veiksmingai atliekamas, valdymo organo sudėtis būtų tinkama ir valdymo organas veiksmingai atliktų savo funkcijas;
 - i. rizikos kultūrą pagal IV antraštinės dalies 7 skirsnį, kuriame aprašomas TSŽ emitento rizikos suvokimas ir rizikos prisiėmimo elgsena;
 - j. įstaigos kultūrą ir vertybes pagal IV antraštinės dalies 8 skirsnį, kuriomis skatinama atsakinga ir etiška elgsena, įskaitant elgesio kodeksą ar panašią priemonę;
 - k. priemones, kuriomis siekiama užtikrinti apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemų patikimumą, įskaitant finansų ir veiklos kontrolės priemones, įstatymų ir taikytinų standartų laikymąsi.
21. Nustatydamas, tvirtindamas ir prižiūrėdamas 20 dalyje išvardytų aspektų įgyvendinimą, valdymo organas turėtų užtikrinti, kad verslo modelyje ir valdymo tvarkoje būtų atsižvelgta į visų rūšių riziką, kurią TSŽ emitentas patiria arba gali patirti, ir į riziką, kurią jis kelia arba gali kelti kitiems asmenims ir aplinkai. Tuo tikslu TSŽ emitentai taip pat turėtų atsižvelgti į visus svarbius rizikos veiksnius, įskaitant aplinkos, socialinius ir valdymo (ASV) rizikos veiksnius, ir įvertinti klimato ir kitą poveikį aplinkai, kurį lemia taikomų konsensuso ir patvirtinimo mechanizmų energijos vartojimas. Kiti ASV rizikos veiksniai, į kuriuos reikėtų atsižvelgti, apima teisinę riziką sutarčių ar darbo teisės srityje, su galimais žmogaus teisių pažeidimais susijusią riziką arba kitus ASV rizikos veiksnius, kurie gali daryti poveikį toje valstybėje, kurioje įsisteigęs trečiųjų šalių paslaugų teikėjas, ir jo gebėjimui teikti sutartas paslaugas.

⁶ Žr. TRS dėl reikšmingų TSŽ emitentų atlygio nustatymo politikos valdymo priemonių minimalaus turinio pagal Reglamento (ES) 2023/1114 45 straipsnio 7 dalies a punktą.

⁷ Žr. TRS dėl interesų konflikto pagal Reglamento (ES) 2023/1114 32 straipsnio 5 dalį.

22. Valdymo organas turėtų prižiūrėti informacijos atskleidimo procesą, visų pirma, kaip reikalaujama pagal Reglamento (ES) 2023/1114 30 straipsnį, ir bendravimą su išorės suinteresuotaisiais subjektais ir kompetentingomis institucijomis.
23. Visi valdymo organo nariai turėtų būti informuojami apie TSŽ emitento bendrą veiklą, finansinę ir su rizika susijusią padėtį, atsižvelgiant į ekonominę aplinką ir verslo ciklą, ir apie visus priimamus sprendimus, kurie gali padaryti didelį poveikį TSŽ išleidimui arba kitai svarbiai verslo veiklai.
24. Valdymo organo narys gali būti atsakingas už V antraštinėje dalyje nurodytą vidaus kontrolės funkciją, jeigu narys neturi kitų įgaliojimų, dėl kurių nukentėtų jo veikla vidaus kontrolės srityje ir vidaus kontrolės funkcijos nepriklausomumas.
25. Valdymo organas turėtų stebėti, reguliariai peržiūrėti ir ištaisyti bet kokius nustatytus procesų, strategijų ir politikos, susijusių su šiame skirsnyje išdėstytomis atsakomybės sritimis, trūkumus. Valdymo sistemą ir jos įgyvendinimą reikėtų reguliariai peržiūrėti ir atnaujinti, atsižvelgiant į proporcingumo principą, kaip tai išsamiau nurodyta I antraštinėje dalyje. Jeigu reikšmingi pokyčiai daro poveikį TSŽ emitentui, reikėtų atlikti išsamesnę peržiūrą.
26. Jeigu TSŽ emitentai yra juridiniai asmenys, kurį pagal jo steigiamąsias taisykles ir nacionalinius įstatymus valdo vienas fizinis asmuo, reikėtų laikyti, kad šiose gairėse vartojama valdymo organo sąvoka reiškia tą vieną fizinį asmenį, o jis yra atsakingas už alternatyvios tvarkos, kuria užtikrinamas patikimas prudencinis tokio emitento valdymas ir tinkamas valdymo tvarkos laikymasis, įgyvendinimą.

2. Valdymo organo valdymo funkcija

27. Valdymo funkciją vykdančias valdymo organas turėtų aktyviai dalyvauti TSŽ emitento veikloje ir priimti tinkamus ir pagrįstus sprendimus.
28. Valdymo funkciją vykdančias valdymo organas turėtų būti atsakingas už jo nustatytų strategijų ir politikos įgyvendinimą ir reguliariai aptarti šių strategijų ir politikos įgyvendinimą ir tinkamumą su priežiūros funkciją vykdančiu valdymo organu. Praktinį įgyvendinimą gali užtikrinti TSŽ emitentų valdymo organas.
29. Atliekdami vertinimą ir priimdami sprendimus, valdymo funkciją vykdančio valdymo organo nariai turėtų konstruktyviai vertinti ir kritiškai peržiūrėti darbuotojų gautus pasiūlymus, paaiškinimus ir informaciją.
30. Kai taikytina, valdymo organas, atliekantis valdymo funkciją, turėtų reguliariai, laiku ir išsamiai informuoti valdymo organą, atliekantį priežiūros funkciją, ir jam pateikti visą svarbią informaciją, reikalingą jo pareigoms atlikti, įskaitant riziką ir kitus pokyčius, turinčius įtakos TSŽ emitento veiklai, pavyzdžiui, esminius sprendimus dėl verslo veiklos, jo organizacinės struktūros ir pagrindinių technologijų, prisiimtą riziką ir atitiktį rizikos apetitui ir strategijai, pinigų plovimo

ir terorizmo finansavimo riziką, IRT incidentus ir pranešimus apie esminius operacinės rizikos nuostolius, likvidumą ir turto atsargas bei jų valdymą.

3. Valdymo organo priežiūros funkcija

31. Nepažeisdamas priskirtų atsakomybės sričių pagal taikytinus nacionalinės bendrovių teisės aktus, priežiūros funkciją vykdantis valdymo organas turėtų:

- a. prižiūrėti ir stebėti valdymo sprendimų priėmimą ir veiksmus bei veiksmingai prižiūrėti valdymo funkciją vykdančią valdymo organą, be kita ko, prižiūrėti jo individualių narių ir kolektyvinius veiklos rezultatus ir TSŽ emitento strategijos bei tikslų nustatymą ir įgyvendinimą;
- b. konstruktyviai nagrinėti ir kritiškai vertinti valdymo funkciją vykdančio valdymo organo narių teikiamus pasiūlymus ir informaciją bei to valdymo organo sprendimus;
- c. užtikrinti ir reguliariai vertinti TSŽ emitentų valdymo sistemos veiksmingumą ir imtis reikiamų veiksmų visiems nustatytiems trūkumams pašalinti;
- d. vykdyti priežiūrą ir stebėseną, kad būtų nuosekliai įgyvendinami emitento strateginiai tikslai, organizacinė struktūra ir rizikos strategija, rizikos apetitas ir rizikos valdymo sistema, taip pat kitų sričių politika (pvz., investicijų politika dėl turto rezervo);
- e. stebėti, kad būtų nuosekliai laikomasi TSŽ emitento rizikos kultūros;
- f. prižiūrėti interesų konfliktų nustatymo, prevencijos, valdymo ir atskleidimo politikos bei procedūrų įgyvendinimą, atnaujinimą ir veiksmingą taikymą pagal Reglamento (ES) 2023/1114 32 straipsnį⁸;
- g. prižiūrėti finansinės informacijos ir teikiamų ataskaitų patikimumą, taip pat vidaus kontrolės sistemą, įskaitant veiksmingą ir patikimą rizikos valdymo sistemą;
- h. užtikrinti, kad vidaus kontrolės funkcijų vadovai galėtų veikti nepriklausomai ir, neatsižvelgiant į pareigą, teikti ataskaitas kitiems vidaus organams, verslo linijoms ar padaliniams, galėtų išreikšti susirūpinimą ir prireikus tiesiogiai perspėti priežiūros funkciją vykdančią valdymo organą, kada neigiami rizikos pokyčiai daro arba gali padaryti poveikį TSŽ emitentui;
- i. nustatyti ir stebėti vidaus audito plano įgyvendinimą.

III antraštinė dalis. Valdymo sistema

⁸ Žr. TRS dėl interesų konflikto pagal Reglamento (ES) 2023/1114 32 straipsnio 5 dalį.

4. Organizacinė sistema ir struktūra

4.1 Organizacinė sistema

32. TSŽ emitento valdymo organas turėtų užtikrinti to TSŽ emitento organizacinės ir veiklos struktūros tinkamumą ir skaidrumą bei parengti jos aprašą. Struktūra turėtų atspindėti veiksmingą ir prudenčinį TSŽ emitento ir grupės valdymą.
33. Valdymo organas turėtų užtikrinti, kad vidaus kontrolės funkcijoms būtų skiriami reikiami finansiniai ir žmogiškieji ištekliai ir būtų suteikti įgaliojimai veiksmingai atlikti savo vaidmenį. Būtina bent užtikrinti, kad atitikties užtikrinimo funkcija veiktų nepriklausomai, įskaitant tai, kad pareigos būtų tinkamai atskirtos. Atskaitomybės ryšiai ir atsakomybės paskirstymas turėtų būti aiškūs, aiškiai apibrėžti, nuoseklūs, vykdytini ir tinkamai pagrįsti dokumentais. Dokumentai turėtų būti atitinkamai atnaujinami.
34. TSŽ emitento struktūra neturėtų kliudyti valdymo organui prižiūrėti ir veiksmingai valdyti TSŽ emitento arba, kai taikytina, grupės patiriamą riziką arba kompetentingai institucijai veiksmingai vykdyti TSŽ emitento priežiūrą.
35. Valdymo organas turėtų įvertinti, ar ir kaip reikšmingi grupės struktūros pokyčiai, kai taikytina (pvz., naujų patronuojamųjų įmonių įsteigimas, grupės dalių susijungimas ir įsigijimas, pardavimas ar likvidavimas arba išorės pokyčiai) daro poveikį TSŽ emitento organizacinės struktūros patikimumui. Nustatęs trūkumų, valdymo organas turėtų skubiai atlikti visus reikiamus pakeitimus.

4.2 Savo struktūros pažinimas

36. Valdymo organas turėtų visapusiškai žinoti ir suprasti TSŽ emitento teisinę, organizacinę ir veiklos struktūrą (savo struktūros pažinimas) bei užtikrinti, kad ji derėtų su patvirtinta verslo ir rizikos strategija, rizikos apetitu ir kad jai būtų taikoma TSŽ emitento rizikos valdymo sistema.
37. Valdymo organas turėtų užtikrinti, kad TSŽ emitento struktūra ir, kai taikytina, grupės vidaus struktūros būtų aiškios, veiksmingos ir skaidrios darbuotojams, akcininkams ir kitiems suinteresuotiesiems subjektams ir kompetentingai institucijai.
38. Valdymo organas turėtų valdyti TSŽ emitento struktūrą, vystymąsi, apribojimus ir užtikrinti, kad struktūra būtų pagrįsta, veiksminga ir nebūtų pernelyg didelė ir sudėtinga.
39. Steigdamas tokias struktūras, valdymo organas turėtų suprasti jas, jų paskirtį ir su jomis susijusią konkrečią riziką bei užtikrinti, kad tame procese tinkamai dalyvautų vidaus kontrolės funkcijų vykdytojai. Tokios struktūros turėtų būti tvirtinamos ir palaikomos, tik jeigu jų paskirtis yra aiškiai apibrėžta ir suprantama, ir jeigu valdymo organas yra tikras, kad visa reikšminga rizika, įskaitant reputacijai kylančią riziką, yra nustatyta, visą riziką galima veiksmingai valdyti ir

tinkamai apie ją pranešti, ir kad yra užtikrinta veiksminga priežiūra. Kuo sudėtingesnė organizacinė ir veiklos struktūra bei kuo didesnė rizika, tuo intensyvesnė turėtų būti struktūros priežiūra.

40. Priimdami sprendimus TSŽ emitentai turėtų atsižvelgti į rizikos vertinimo, atlikto siekiant nustatyti, ar tokios struktūros gali būti naudojamos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu susijusiais ar kitais finansinių nusikaltimų tikslais, rezultatus, kad emitentas ar sektorius nepatirtų didelės pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo rizikos. Šiuo tikslu TSŽ emitentai turėtų atsižvelgti bent į tai:
 - a. kiek jurisdikcija, kurioje bus sukurta struktūra, veiksmingai laikosi ES ir tarptautinių mokesčių skaidrumo ir kovos su pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu standartų;
 - b. kiek struktūra naudinga siekiant akivaizdaus ekonominio ir teisėto tikslo;
 - c. kiek struktūra galima pasinaudoti siekiant nuslėpti galutinio tikrojo savininko tapatybę;
 - d. kiek priežastis, dėl kurios gali būti sukurta struktūra, kelia susirūpinimą;
 - e. ar struktūra gali kliudyti TSŽ emitento valdymo organui tinkamai vykdyti priežiūrą arba ar ji gali mažinti TSŽ emitento gebėjimą valdyti susijusią riziką;
 - f. ar struktūra kliudo kompetentingoms institucijoms veiksmingai vykdyti priežiūrą.
41. Bet kuriuo atveju TSŽ emitentai neturėtų kurti neaiškių arba nepagrįstai sudėtingų struktūrų, neturinčių aiškaus ekonominio pagrindimo ar teisinės paskirties, arba struktūrų, kurios galėtų kelti susirūpinimą, jog jos gali būti kuriamos su finansiniais nusikaltimais susijusiu tikslu.
42. TSŽ emitentai savo sprendimus turėtų įforminti dokumentais ir gebėti juos pagrįsti kompetentingoms institucijoms.
43. Tokios struktūros ir veikla, įskaitant jų atitiktį teisės aktams ir profesiniams standartams, turėtų būti reguliariai peržiūrimos. Jeigu vidaus audito funkcija yra įsteigta, peržiūrą pagal rizika pagrįstą metodą turėtų atlikti jos vykdytojai.

5. Grupės organizacinė sistema

44. Kai taikytina, TSŽ emitentai turėtų užtikrinti, kad valdymo tvarka, procesai ir mechanizmai būtų nuoseklūs ir gerai integruoti visos grupės mastu. Šiuo tikslu TSŽ emitentai turėtų užtikrinti, kad jų patronuojamosios įmonės, kurioms taikomas Reglamentas (ES) 2023/1114, įgyvendintų panašias priemones, procesus ir mechanizmus, kad užtikrintų patikimą valdymo tvarką visos grupės mastu. Atitinkamai turėtų sąveikauti ir keistis duomenimis bei informacija TSŽ emitento ir jo patronuojamųjų įmonių, kurioms taikomas Reglamentas (ES) 2023/1114, kompetentingi funkcijų vykdytojai.

45. Nors politiką ir dokumentus galima įforminti atskirais dokumentais, TSŽ emitentai turėtų apsvarstyti galimybę juos sujungti arba nurodyti viename valdymo sistemos dokumente.

6. Veiklos funkcijų perdavimas kitiems asmenims⁹

46. Valdymo organas turėtų patvirtinti, reguliariai peržiūrėti ir atnaujinti TSŽ emitento veiklos funkcijų perdavimo kitiems asmenims politiką, užtikrindamas, kad būtų laiku diegiami reikiami pakeitimai.
47. Veiklos funkcijų perdavimo kitiems asmenims politika turėtų atspindėti veiklos funkcijų perdavimo kitiems asmenims poveikį TSŽ emitento veiklai ir jam kylančią riziką (pvz., operacinei rizikai, įskaitant teisinę, reputacijos ir koncentracijos riziką).
48. Politika turėtų apimti ataskaitų teikimo ir stebėsenos tvarką, kuri turi būti įgyvendinama nuo susitarimų dėl veiklos funkcijų perdavimo kitiems asmenims taikymo pradžios iki pabaigos (įskaitant išsamaus patikrinimo procesą ir rizikos vertinimą, susitarimo valdymą ir stebėseną, nutraukimą, nenumatytų atvejų planus ir pasitraukimo strategijas).
49. Funkcijų perdavimas negali apimti valdymo organo pareigų perdavimo. TSŽ emitentas išlieka visiškai atsakingas ir atskaitingas už visas kitiems asmenims perduotas paslaugas ir veiklos funkcijas bei su jomis susijusius valdymo sprendimus. Veiklos funkcijų perdavimo kitiems asmenims politikoje atitinkamai turėtų būti aiškiai nustatyta, kad veiklos funkcijas kitiems asmenims perdavęs TSŽ emitentas neatleidžiamas nuo teisinių ir norminių įpareigojimų.
50. Politikoje turėtų būti nustatyta, kad susitarimai dėl veiklos funkcijų perdavimo kitiems asmenims neturėtų kliudyti veiksmingai prižiūrėti TSŽ emitento veiklą jo patalpose ir kitur ir neturėtų prieštarauti jokiems su priežiūra susijusiems paslaugų ir veiklos apribojimams. Politika taip pat turėtų apimti grupės vidaus susitarimus dėl veiklos funkcijų perdavimo kitiems asmenims ir, kai tinkama, atspindėti bet kokias konkrečias grupės aplinkybes.
51. TSŽ emitentai turėtų visuomet išlikti pakankamai tvarūs ir netapti „tuščia bendrove“ (angl. *empty shell*) arba „fiktyviais“ subjektais. Tuo tikslu jie turėtų:
- visuomet atitikti visas savo leidimo sąlygas, įskaitant valdymo organą, veiksmingai vykdančią savo pareigas, kaip nustatyta šių gairių I skirsnyje;
 - išlaikyti aiškią ir skaidrią organizacinę sistemą ir struktūrą, kurią naudojant galima užtikrinti teisių ir reguliavimo reikalavimų laikymąsi, kaip nurodyta 4 skirsnyje;
 - jeigu kitiems asmenims perduodamos vidaus kontrolės funkcijos, vykdyti tinkamą priežiūrą ir gebėti valdyti su esminių ar svarbių funkcijų perdavimu susijusią riziką;

⁹ Kai taikytina, šis skirsnis turėtų būti skaitomas kartu su šių gairių 12.3 skirsniu. TSŽ emitentai, kiek taikytina, turėtų remtis EBI gairėmis dėl užsakomųjų paslaugų, atsižvelgdami į proporcingumo principo taikymą.

d. turėti pakankamus išteklius ir pajėgumus, kad būtų užtikrinta atitiktis a–c punkтамs.

IV antraštinė dalis. Rizikos kultūra ir profesinis elgesys

7. Rizikos kultūra

52. Patikima, išsami ir nuosekli rizikos kultūra turėtų būti vienas pagrindinių TSŽ emitentų veiksmingo rizikos valdymo elementų ir turėtų suteikti šiems emitentams galimybę priimti patikimus ir pagrįstus sprendimus, atitinkančius jų rizikos strategiją ir rizikos apetitą.
53. TSŽ emitentai turėtų parengti integruotą ir visą įmonę apimančią rizikos kultūrą, pagrįstą visapusišku supratimu ir holistiniu požiūriu į jai kylančią ar galinčią kilti riziką, įskaitant ASV riziką, riziką turto turėtojams, rinkoms, operacinę riziką, pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo riziką, likvidumo riziką ir riziką, susijusią su rezervinio turto investavimu, riziką pačiam TSŽ emitentui ir tam, kaip ji valdoma, atsižvelgiant į TSŽ emitentui priimtina riziką ir interesų konfliktus, kurie gali kilti dėl kriptovaliutų ekosistemos dalyvių tarpusavio sąsajų.
54. TSŽ emitentai turėtų plėtoti rizikos kultūrą, pasitelkdami politikos priemones, komunikaciją ir darbuotojų mokymą apie TSŽ emitento veiklą, strategiją ir rizikos profilį, turėtų pritaikyti komunikaciją ir darbuotojų mokymą, pagal darbuotojų atsakomybę rizikos prisiėmimui ir rizikos valdymui.
55. Darbuotojai turėtų visapusiškai suvokti savo atsakomybę dėl rizikos valdymo. Rizikos valdymu turėtų užsiimti ne tik rizikos specialistai arba vidaus kontrolės funkcijų vykdytojai. Už kasdienį rizikos valdymą pagal TSŽ emitento politiką, procedūras ir kontrolės priemones, atsižvelgiant į TSŽ emitentui priimtina riziką ir jo rizikos apetitą, pirmiausia, yra atsakingi verslo linijos ar padaliniai, prižiūrimi valdymo organo.
56. Tvirta rizikos kultūra turėtų apimti šiuos aspektus (bet nebūtinai tik juos):
- Žemynkryptis principas: valdymo organas turėtų būti atsakingas už pagrindinių emitento vertybių ir lūkesčių nustatymą ir paskelbimą. Jo narių elgesys turėtų atspindėti šias vertybes. Valdymo organas turėtų padėti vidaus lygmeniu skleisti žinių darbuotojams apie pagrindines vertybes ir lūkesčius. Darbuotojai turėtų laikytis visų taikomų įstatymų ir kitų teisės aktų ir skubiai pranešti aukštesniam lygmeniui apie pastebėtą reikalavimų nesilaikymą TSŽ emitento įstaigoje arba už jos ribų (pvz., kompetentingai institucijai pagal informavimo apie pažeidimus tvarką).
 - Atsakingumas: atitinkami visų lygmenų darbuotojai turėtų žinoti ir suprasti pagrindines TSŽ emitento vertybes ir, kiek tai būtina jų pareigoms vykdyti, TSŽ emitentui priimtina riziką ir jo rizikos apetitą. Jie turėtų gebėti vykdyti savo pareigas ir suvokti, kad bus laikomi atsakingais už savo veiksmus, susijusius su TSŽ emitento elgesiu prisiimant riziką.

- c. Veiksmingas bendravimas ir kritinis mąstymas: patikima rizikos kultūra turėtų skatinti atviro bendravimo ir veiksmingo kritinio mąstymo aplinką, kai visoje organizacijoje sprendimų priėmimo procesais būtų skatinama reikšti kuo įvairesnę nuomonę, sudaromos galimybės išbandyti esamą praktiką, skatinamas darbuotojų konstruktyvus kritinis požiūris ir kuriama atviro ir konstruktyvaus dalyvavimo aplinka.
- d. Paskatinimai: tinkami paskatinimai turėtų atlikti svarbų vaidmenį derinant rizikos prisiėmimo elgesį su TSŽ emitento rizikos profiliu ir jo ilgalaikiais interesais, ypač reikšmingų TSŽ emitentų atveju.

8. Įstaigos vertybės ir elgesio kodeksas

- 57. Valdymo organas turėtų plėtoti ir tvirtinti aukštus etikos ir profesinius standartus, jų laikytis ir skatinti laikytis, atsižvelgdamas į konkrečius TSŽ emitento poreikius ir ypatumus, taip pat turėtų užtikrinti tokių standartų įgyvendinimą (pagal elgesio kodeksą ar panašią priemonę). Jis taip pat turėtų prižiūrėti, kaip darbuotojai laikosi tų standartų. Atitinkamais atvejais, valdymo organas gali patvirtinti ir įgyvendinti visos TSŽ emitento grupės standartus arba bendrus standartus, kuriuos paskelbia asociacijos ar kitos svarbios organizacijos.
- 58. TSŽ emitentai turėtų užtikrinti, kad darbuotojai nebūtų diskriminuojami dėl lyties, rasės, odos spalvos, etninės ar socialinės kilmės, genetinių savybių, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos.
- 59. Reikšmingų TSŽ emitentų politika turėtų būti neutrali lyties atžvilgiu¹⁰. Tai taikytina, tačiau neapsiribojant, atlygio ir įdarbinimo politikai, karjeros raidai ir pareigų tęstinumo planams, galimybėms mokytis ir pretenduoti į laisvas darbo vietas vidaus lygmeniu. TSŽ emitentai turėtų užtikrinti lygias galimybes¹¹ visiems darbuotojams, neatsižvelgiant į jų lytį, įskaitant karjeros perspektyvas, ir siekti pagerinti lyčių pusiausvyrą valdymo organo veiklos srityse. Reikšmingų TSŽ emitentai turėtų stebėti vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo tendencijas.
- 60. Įgyvendinamais standartais turėtų būti siekiama sustiprinti patikimą TSŽ emitento valdymo tvarką ir sumažinti įmonei kylančią riziką, visų pirma, operacinę ir reputacijos riziką, kuri gali padaryti didelį neigiamą poveikį TSŽ emitento pelningumui ir tvarumui – dėl baudų, bylinėjimosi išlaidų, kompetentingų institucijų nustatytų apribojimų, kitų finansinių ir baudžiamųjų sankcijų, taip pat dėl prekių ženklo vertės ir investuotojų pasitikėjimo praradimo.
- 61. Valdymo organas turėtų būti parengęs ir dokumentais įforminęs politikos priemones, kuriomis nurodoma, kaip reikėtų laikytis tų standartų. Šiomis politikos priemonėmis turėtų būti:

¹⁰ Žr. TRS dėl reikšmingų TSŽ emitentų atlygio nustatymo politikos valdymo priemonių minimalaus turinio pagal Reglamento (ES) 2023/1114 45 straipsnio 7 dalies a punktą.

¹¹ Taip pat žr. 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo.

- a. primenama darbuotojams, kad visa TSŽ emitento veikla turėtų būti vykdoma laikantis taikomų įstatymų ir emitento įstaigos vertybių;
 - b. skatinamas rizikos suvokimas, pagal šių gairių IV antraštinės dalies 7 skirsnį plėtojant tvirtą rizikos kultūrą, kuria būtų išreiškiami valdymo organo lūkesčiai, kad veikla bus vykdoma neviršijant nustatyto rizikos apetito ir TSŽ emitento nustatytų ribų bei atitinkamų darbuotojų atsakomybės sričių;
 - c. nustatomi principai ir pateikiami priimtino ir nepriimtino elgesio pavyzdžiai, susiję su netinkamu finansinių ataskaitų teikimu ir netinkamu elgesiu, ekonominiais ir finansiniais nusikaltimais, įskaitant (tačiau tuo neapsiribojant) sukčiavimą, pinigų plovimą ir teroristų finansavimą, antimonopolinę praktiką, finansines sankcijas, kyšininkavimą ir korupciją, manipuliavimą rinkai, netinkamą pardavimą ir kitus vartotojų apsaugos teisės aktų pažeidimus, tiesiogiai ar netiesiogiai daromais mokestiniais nusikaltimais;
 - d. aiškinama, kad darbuotojai turėtų ne tik laikytis įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų bei vidaus politikos, bet ir elgtis garbingai, sąžiningai ir vykdyti savo pareigas profesionaliai, rūpestingai ir stropiai;
 - e. užtikrinama, kad darbuotojai žinotų apie galimas vidaus ir išorės drausmines priemones, teisinius veiksmus ir sankcijas, kurių gali būti imamasi netinkamo ir nepriimtino elgesio atvejais.
62. TSŽ emitentai turėtų stebėti tokių standartų laikymąsi ir užtikrinti, kad darbuotojai būtų su jais susipažinę, pvz., rengti darbuotojams mokymus.

V antraštinė dalis. Vidaus kontrolės sistema ir mechanizmai

9. Vidaus kontrolės sistema

63. TSŽ emitentai turėtų įdiegti ir palaikyti kultūrą, kuria emitento įstaigoje skatinamas teigiamas požiūris į rizikos kontrolę ir reikalavimų laikymąsi, taip pat įdiegti tvirtą ir išsamią vidaus kontrolės sistemą. Pagal tą sistemą TSŽ emitentų verslo linijos ar vidaus padalinys turėtų būti atsakingi už rizikos, kurią jie patiria vykdydami savo veiklą, valdymą ir taikyti kontrolės priemonės, kuriomis būtų užtikrinamas vidaus ir išorės reikalavimų laikymasis. Pagal šią sistemą TSŽ emitentų įstaigose turėtų veikti nuolatinė veiksminga vidaus kontrolės funkcija, o ją vykdytys asmenys turėtų būti pakankamai autoritetingi, svarbūs ir turėti galimybę, vykdydami savo užduotis, kreiptis į valdymo organą, taip pat turėtų būti sukurta rizikos valdymo sistema. Kai tai proporcinga, atsižvelgiant į I antraštinėje dalyje išdėstytus kriterijus, TSŽ emitentų įstaigose taip pat turėtų veikti vidaus rizikos valdymo ir audito funkcija. Bet kuriuo atveju, TSŽ emitentas turėtų turėti nustatytą tinkamą rizikos valdymo ir audito politiką bei procedūras.
64. TSŽ emitentų vidaus kontrolės sistema turėtų būti individualiai pritaikyta, atsižvelgiant į jų verslo specifiką, sudėtingumą ir susijusią riziką, prireikus, įvertinant grupės kontekstą. Grupės kontekste atitinkamas TSŽ emitentas keitimąsi būtina informacija turėtų organizuoti taip, kad kiekvienas valdymo organas, verslo linija ir vidaus padalinys, įskaitant kiekvienos vidaus kontrolės funkcijos vykdytojus, galėtų eiti savo pareigas.
65. Vidaus kontrolės sistema turėtų apimti visą organizaciją, įskaitant valdymo organo atsakomybės sritis ir užduotis bei visų verslo linijų, vidaus padalinių veiklą, įskaitant vidaus kontrolės funkcijas, pasitelkiamus trečiųjų šalių paslaugų teikėjus ir platinimo kanalus.
66. TSŽ emitento vidaus kontrolės sistemoje turėtų būti užtikrinama:
- a. veiksmingos ir efektyvios operacijos, be kita ko, susijusios su TSŽ išleidimu;
 - b. tinkamas rizikos, įskaitant operacinę riziką ir su IRT susijusią riziką, nustatymas, vertinimas ir mažinimas pagal Reglamentą (ES) 2022/2554;
 - c. finansinės ir nefinansinės informacijos, teikiamos vidaus ir išorės lygmeniu, patikimumas;
 - d. patikimos administracinės ir apskaitos procedūros;
 - e. įstatymų, kitų teisės aktų ir priežiūros reikalavimų bei TSŽ emitento vidaus politikos, procesų, taisyklių ir sprendimų laikymasis.

10. Vidaus kontrolės sistemos įgyvendinimas

67. Valdymo organas turėtų atsakyti už vidaus kontrolės sistemos, procesų ir mechanizmų sukūrimą ir jų pakankamumo ir veiksmingumo stebėseną bei už visų verslo linijų ir vidaus padalinių, įskaitant vidaus kontrolės funkcijas (kaip antai atitikties užtikrinimo, rizikos valdymo ir vidaus audito funkcijas, jei jos įsteigtos), priežiūrą. TSŽ emitentai turėtų nustatyti, palaikyti ir reguliariai atnaujinti tinkamą rašytinę vidaus kontrolės politiką, mechanizmus ir procedūras, o juos tvirtinti turėtų valdymo organas. Jei rizikos valdymo funkcija neįsteigta, už tinkamų rizikos valdymo procedūrų ir politikos nustatymą, atnaujinimą ir stebėseną turėtų būti atsakingas valdymo organas.
68. TSŽ emitento įstaigoje turėtų būti sukurtas ir dokumentais įformintas aiškus ir skaidrus sprendimų priėmimo procesas, o atsakomybė ir įgaliojimai jos vidaus kontrolės sistemoje, įskaitant jo verslo linijas, vidaus padalinius ir vidaus kontrolės funkcijas, turėtų būti aiškiai paskirstyti.
69. TSŽ emitentai turėtų informuoti savo darbuotojus apie tokią politiką, mechanizmus ir procedūras, taip pat informuoti apie visus svarbius pakeitimus.
70. Vidaus kontrolės funkcijų vykdytojai turėtų tikrinti, ar vidaus kontrolės sistemoje nustatyta politika, mechanizmai ir procedūros tinkamai įgyvendinami atitinkamose jų kompetencijos srityse.
71. Vidaus kontrolės funkcijų vykdytojai turėtų reguliariai teikti valdymo organui rašytines ataskaitas apie pagrindinius nustatytus trūkumus. Kiekvieno svarbaus naujai nustatyto trūkumo atveju ataskaitose turėtų būti nurodyta susijusi rizika, pateiktas poveikio vertinimas, rekomendacijos ir reikalingos taisomosios priemonės. Valdymo organas turėtų laiku ir veiksmingai stebėti, kaip laikomasi vidaus kontrolės funkcijų vykdytojų padarytų išvadų, ir reikalauti imtis reikiamų taisomųjų veiksmų. Turėtų būti nustatyta procedūra, pagal kurią būtų stebima, kaip atsižvelgiama į padarytas išvadas ir kaip taikomos taisomosios priemonės.

11. Rizikos valdymo sistema

72. Pagal bendrą vidaus kontrolės sistemą TSŽ emitentai turėtų turėti holistinę visą emitento įstaigą apimančią rizikos valdymo sistemą, apimančią visas jo verslo linijas ir vidaus padalinius, įskaitant vidaus kontrolės funkcijas, visapusiškai pripažįstant visų jų rizikos pozicijų ekonominį turinį, įskaitant riziką, kurią TSŽ emitentas kelia sau pačiam ir turto turėtojams, operacinę riziką ir riziką, kylančią dėl turto rezervo.

73. Rizikos valdymo sistema turėtų sudaryti sąlygas TSŽ emitentui priimti visapusiškai pagrįstus sprendimus dėl visų rūšių rizikos, su kuria jis susiduria arba gali susidurti, įskaitant IRT riziką, pagal Reglamentą (ES) 2022/2554 (SVA)¹² ir 12 skirsnį. Rizikos valdymo sistema turėtų apimti visą riziką, įskaitant faktinę ir būsimą riziką, kuri gali kilti TSŽ emitentui. Rizika turėtų būti vertinama principu iš apačios į viršų ir iš viršaus į apačią, apimant visas verslo linijas ar vidaus padalinius tarp jų, remiantis nuosekliai vartojamais terminais ir taikant suderintą metodiką visoje TSŽ emitento įstaigoje ir, kai taikytina, konsoliduotu lygmeniu. Visa svarbi rizika turėtų būti įtraukta į rizikos valdymo sistemą, tinkamai atsižvelgiant ir į finansinę, ir į nefinansinę riziką, įskaitant riziką, susijusią su koncentracija, veikla, IRT, reputacija, teisės aspektais, elgesiu ir ASV aspektais. Taip pat reikėtų atsižvelgti į kredito riziką, rinkos riziką, koncentracijos riziką ir likvidumo riziką, kylančią dėl rezervinio turto.
74. Į TSŽ emitento rizikos valdymo sistemą turėtų būti įtraukta politika, procedūros, rizikos limitai ir rizikos kontrolės priemonės, kuriomis būtų užtikrinta, kad rizika būtų tinkamai, laiku ir nuosekliai nustatoma, matuojama ar vertinama, stebima, valdoma, mažinama ir apie ją būtų pranešama verslo linijos, vidaus padalinių, emitento ir, kai taikytina, grupės lygmenimis.
75. TSŽ emitento rizikos valdymo sistemoje turėtų būti parengtos konkrečios gairės dėl rizikos strategijų įgyvendinimo. Kai tikslinga, šiose gairėse turėtų būti nustatytos ir palaikomos emitentui priimtina riziką bei rizikos apetitą atitinkančios ir su jo patikima veikla, veiklos atsparumu, finansine galia, likvidumo poreikiais ir strateginiais tikslais derantys vidaus limitai. TSŽ emitento rizikos profilis turėtų neviršyti nustatytų ribų. Rizikos valdymo sistema turėtų užtikrinti, kad, pažeidus rizikos limitus, būtų taikomas nustatytas procesas, spręsti pažeidimo klausimus pagal atitinkamą paskesnių veiksmų procedūrą.
76. Rizikos valdymo sistema turėtų būti nepriklausomai peržiūrima vidaus lygmeniu, pvz., ją turėtų peržiūrėti vidaus audito tarnyba, ir reguliariai iš naujo vertinti, atsižvelgiant į TSŽ emitentui priimtina riziką ir rizikos apetitą.
77. Reikėtų sukurti skaidrius reguliarių ataskaitų teikimo mechanizmus, kad valdymo organas ir visi atitinkami TSŽ emitento padaliniai laiku gautų tikslias, glaustas, suprantamas ir prasmingas ataskaitas, ir galėtų dalytis svarbia informacija apie rizikos nustatymą, matavimą ar vertinimą, stebėseną ir valdymą. Ataskaitų teikimo sistema turėtų būti aiškiai apibrėžta ir įforminta dokumentais.
78. Visam rizikos valdymo procesui, įskaitant peržiūros ir sprendimų priėmimo procesus, itin svarbi veiksminga komunikacija ir rizikos strategijos suvokimas, – tai padeda užkirsti kelią sprendimams, dėl kurių rizikos lygiai gali nenumatytai padidėti. Siekiant užtikrinti rizikos ataskaitų efektyvumą, tiek horizontaliai visoje TSŽ emitento įstaigoje, tiek vertikalčiai valdymo grandinėje būtina nuodugniai apsvarstyti rizikos strategiją ir svarbius duomenis apie riziką bei apie juos informuoti.

¹² 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/2554 dėl skaitmeninės veiklos atsparumo finansų sektoriuje: [Leidinių biuras \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2554)

12. Operacinės rizikos valdymas ir veiklos atsparumas

79. TSŽ emitentas turėtų turėti tinkamą operacinės rizikos valdymo sistemą ir veiklos atsparumo sistemą. Tai apima veiksmingą politiką ir procesus, kuriais siekiama:
- a. laiku nustatyti, įvertinti, vertinti ir stebėti operacinę riziką, apie ją pranešti ir ją mažinti;
 - b. nustatyti ir apsaugoti nuo grėsmių ir galimų nesėkmių, reaguoti į trikdančius įvykius ir prie jų prisitaikyti, taip pat po jų atsigauti ir iš jų mokytis, siekiant kuo labiau sumažinti jų poveikį ypatingos svarbos ar svarbių funkcijų vykdymui¹³.
80. TSŽ emitento valdymo organas, kaip rizikos valdymo sistemos dalis turėtų patvirtinti operacinės rizikos ir veiklos atsparumo valdymo strategijas, politiką ir procesus, įskaitant operacinės rizikos sistemos rizikos apetitą ir priimtina riziką, susijusią su ypatingos svarbos ar svarbių funkcijų sutrikdymu¹⁴. Tos strategijos, politika ir procesai turėtų būti periodiškai peržiūrimi ir atnaujinami.
81. Valdymo organas užtikrina, kad ši politika ir procesai būtų veiksmingai įgyvendinami, visiškai integruoti į bendrą TSŽ emitento rizikos valdymo sistemą, įskaitant riziką, susijusią su trečiųjų šalių subjektų pasitelkimu, ir kad apie juos būtų veiksmingai informuojami atitinkami darbuotojai.
82. TSŽ emitentas turėtų aiškiai priskirti atsakomybę už operacinės rizikos ir veiklos atsparumo vertinimo ir valdymo sistemą.
83. TSŽ emitentas turėtų nustatyti savo operacinės rizikos pozicijas, sekti atitinkamus operacinės rizikos duomenis, įskaitant duomenis apie reikšmingus nuostolius, ir atlikti scenarijų analizę.
84. TSŽ emitentas turėtų nustatyti savo ypatingos svarbos operacijas, laikydamasis veiklos atsparumo metodo, ir sudaryti asmenų, technologijų, procesų, duomenų, infrastruktūros, trečiųjų šalių, įskaitant grupės vidaus subjektus, taip pat jų tarpusavio sąsajų ir priklausomybės ryšių, kurie yra būtini, kad būtų galima vykdyti ypatingos svarbos ar svarbias funkcijas įprastinės veiklos sąlygomis ir veiklai sutrikus, žemėlapij.
85. Operacinės rizikos ir veiklos atsparumo valdymo sistemą turėtų reguliariai peržiūrėti vidaus arba išorės auditoriai, turintys žinių, būtinų tokioms peržiūroms atlikti. Operacinės rizikos valdymo sistemos ir veiklos atsparumo sistemos struktūra turėtų būti sudaryta remiantis pakankamais ir tinkamais žmogiškaisiais ir techniniais ištekliais. TSŽ emitento operacinės rizikos vertinimo sistema ir veiklos atsparumo sistema turėtų būti visapusiškai integruotos į emitento rizikos valdymo sistemą.

¹³ BBPK veiklos atsparumo principai, 2021 m. kovo mėn., <https://www.bis.org/bcbs/publ/d516.pdf>.

¹⁴ Priimtini trikdžiai – trikdžių lygis, kurį emitentas yra pasirengęs priimti dėl bet kurios rūšies operacinės rizikos, atsižvelgiant į įvairius sunkius, bet tikėtinus scenarijus.

86. Turėtų būti įdiegta ataskaitų teikimo valdymo organui sistema, pagal kurią atitinkamas TSŽ emitento funkcijas atliekantys darbuotojai teiktų atitinkamas operacinės rizikos ir veiklos atsparumo ataskaitas. TSŽ emitentas turėtų būti nustatęs procedūras, pagal kurias prireikus būtų galima nedelsiant imtis atitinkamų veiksmų.
87. TSŽ emitentas turėtų nustatyti ir įvertinti TSŽ emitento veiklai, procesams ir sistemoms būdingą operacinę riziką, kad įsitikintų, jog būdinga rizika yra gerai suvokiama.
88. Atsižvelgdamas į I antraštinę dalį dėl proporcingumo principo taikymo, TSŽ emitentas turėtų nustatyti, analizuoti ir išmatuoti įvairius scenarijus, įskaitant mažai tikėtinus ir labai sunkius įvykius, iš kurių kai kurie galėtų lemti didelius su operacine rizika susijusius nuostolius. Scenarijų analizė apima atitinkamus vidaus ir išorės nuostolių duomenis, įsivertinimo informaciją, ekspertų nuomonę, vidaus kontrolės sistemą, į ateitį orientuotus parametrus, pagrindinių priešasčių analizę ir atitinkamai procesų sistemą. Scenarijų analizės procesas turėtų būti naudojamas siekiant parengti galimų įvykių pasekmių spektrą, įskaitant poveikio vertinimą rizikos valdymo tikslais, papildant kitas priemones, paremtas ankstesniais duomenimis ar dabartiniais rizikos vertinimais.
89. Atsižvelgdami į I antraštinę dalį, TSŽ emitentai gali taikyti kokybinio rizikos vertinimo metodus, o reikšmingų TSŽ emitentai turėtų naudoti sudėtingesnę metodą, įskaitant, jei yra, vidaus ir išorės duomenų apie nuostolius naudojimą, siekiant jais pagrįsti scenarijų analizę.

12.1 Naujo produkto, sistemos ir proceso patvirtinimas

90. TSŽ emitentas turėtų turėti naujų produktų, procesų ir sistemų vertinimo ir patvirtinimo politiką ir procedūras, be kita ko, dėl naujų TSŽ emisijų ir susijusių procesų bei sistemų.
91. Patvirtinimo procese turėtų būti atsižvelgiama į visų rūšių riziką, įskaitant teisinę ir IRT riziką, susijusią su naujų produktų įvedimu į rinką ir naujų procesų bei sistemų įgyvendinimu, taip pat į riziką, susijusią su žmonėmis, procesais, sistemomis ir išorės įvykiais.
92. Patvirtinimo procese taip pat turėtų būti atsižvelgiama į poveikį ypatingos svarbos ar svarbių funkcijų vykdymui ir jų tarpusavio sąsajoms bei priklausomybės ryšiams, taip pat į TSŽ emitentų operacinės rizikos profilio pokyčius, įskaitant rizikos, susijusios su esamais produktais ar veikla, pokyčius, būtiną vidaus kontrolę, rizikos valdymo procesus ir rizikos mažinimą.
93. TSŽ emitentas turėtų užtikrinti, kad su naujais produktais, sistemomis ir procesais susijusios rizikos raida būtų vertinama per visą produkto, veiklos ar paslaugų gyvavimo ciklą.
94. TSŽ emitentai turėtų turėti patikimą vidaus kontrolės sistemą pagal V antraštinę dalį, naujų produktų, procesų ir sistemų atžvilgiu, siekiant užtikrinti, kad TSŽ emitentas vykdytų veiksmingą ir efektyvią veiklą, saugotų savo turto rezervą, teiktų patikimą informaciją ir laikytųsi taikytinų įstatymų ir kitų teisės aktų.

12.2 IRT rizikos valdymas

95. TSŽ emitentai turėtų nustatyti IRT rizikos valdymo sistemą, atitinkančią Reglamente (ES) 2022/2554 nustatytus reikalavimus. Šiuo požiūriu TSŽ emitentai turėtų būti įsidiėgę vidaus valdymo ir kontrolės sistemą, kuri užtikrintų veiksmingą ir apdairų IRT rizikos valdymą, kad būtų pasiektas aukšto lygio skaitmeninės veiklos atsparumas¹⁵.

12.3 Susitarimai su trečiosiomis šalimis dėl turto rezervo valdymo, rezervinio turto investavimo, rezervinio turto saugojimo arba viešo TSŽ platinimo

96. TSŽ emitento, kuris yra sudaręs susitarimus su trečiosiomis šalimis dėl turto rezervo valdymo, rezervinio turto investavimo, rezervinio turto saugojimo arba, kai taikytina, viešo TSŽ platinimo arba dėl tokių susitarimų sudarymo planų, valdymo organas turėtų patvirtinti, reguliariai peržiūrėti ir atnaujinti šių trečiųjų šalių subjektų veiklos patikimumo reikalavimų politiką ir užtikrinti jų įgyvendinimą individualiu ir, kai taikytina, visos grupės mastu.

97. Į šią politiką reikėtų įtraukti pagrindinius susitarimų su trečiosiomis šalimis galiojimo laikotarpio etapus ir nustatyti su trečiųjų šalių pasitelkimu susijusius principus, pareigas ir procesus. Į politiką, visų pirma, reikėtų įtraukti bent:

- a. valdymo organo pareigas, įskaitant, jo dalyvavimą priimant sprendimus;
- b. verslo linijų, vidaus kontrolės funkcijų vykdytojų ir kitų asmenų dalyvavimą, susijusį su tais susitarimais;
- c. susitarimų su trečiosiomis šalimis planavimą ir struktūrą, įskaitant verslo reikalavimų, susijusių su trečiųjų šalių pasitelkimu, nustatymą;
- d. rizikos nustatymą, vertinimą ir valdymą pagal 11 skirsnį;
- e. išsamius potencialių trečiųjų šalių patikrinimus;
- f. interesų konfliktų nustatymo, prevencijos, valdymo ir atskleidimo politiką bei procedūras pagal Reglamento (ES) 2023/1114 32 straipsnį;
- g. veiklos tęstinumo planavimą ir pasitraukimo strategijas, kuriomis siekiama užtikrinti TSŽ emitento veiklos atsparumą trečiosios šalies subjekto žlugimo arba veiklos sutrikimo, darančio poveikį ypatingos svarbos veiklos vykdymui, atveju. TSŽ emitento veiklos tęstinumo ir pasitraukimo planuose turėtų būti įvertintas trečiosios šalies subjekto, kurį jis pasitelkia ypatingos svarbos operacijoms, pakeičiamumas ir kitos perspektyvios alternatyvos, kurios gali padėti užtikrinti veiklos atsparumą, jei

¹⁵ Žr. Reglamentą (ES) 2022/2554, OL L 333, 2022 12 27, p. 1–79.

trečiosios šalies subjekto veikla būtų sutrikdyta, pvz., pradėdant vėl vykdyti operacijas įstaigos viduje;

- h. naujų susitarimų patvirtinimo procesą;
 - i. šių susitarimų įgyvendinimą, stebėseną ir valdymą, įskaitant nuolatinį trečiųjų šalių subjektų veiklos rezultatų vertinimą, siekiant užtikrinti, kad santykiei neviršytų TSŽ emitento rizikos apetito ir priimtino ypatingos svarbos operacijų ir pagrindinių verslo linijų sutrikdymo lygio;
 - j. tvarką, pagal kurią pranešama apie susitarimų su trečiųjų šalių subjektais pakeitimus ir į juos reaguojama;
 - k. nepriklausomą teisės ir reguliavimo reikalavimų ir politikos laikymosi peržiūrą bei auditą;
 - l. susitarimų su trečiųjų šalių subjektais atnaujinimo procesus;
 - m. dokumentavimą ir informacijos saugojimą;
 - n. pasitraukimo strategijos bei nutraukimo procesus, įskaitant reikalavimą turėti dokumentais įformintą pasitraukimo planą dėl kiekvieno susitarimo su trečiosios šalies subjektu, kai toks pasitraukimas laikomas įmanomu, atsižvelgiant į galimą paslaugų teikimo stabdymą arba netikėtą susitarimo nutraukimą.
98. TSŽ emitentai turėtų įvertinti galimą susitarimų su trečiųjų šalių subjektais poveikį jų operacinei rizikai ir veiklos atsparumui pagal 12 skirsnį ir, sprendami, ar funkciją turėtų atlikti trečiosios šalies subjektas, turėtų atsižvelgti į vertinimo rezultatus, o prieš sudarydami tokius susitarimus turėtų imtis atitinkamų veiksmų, kad išvengtų nepagrįstos papildomos operacinės rizikos.
99. Atlikdamas rizikos vertinimą, TSŽ emitentas taip pat turėtų atsižvelgti į numatomą siūlomo susitarimo naudą ir išlaidas, taip pat įvertinti visų rūšių riziką, kuri gali būti sumažinta arba geriau valdoma, ir visų rūšių riziką, kuri gali kilti dėl siūlomo susitarimo, atsižvelgiant bent į TSŽ emitento ir paslaugų teikėjo įgyvendintas priemones tokiai rizikai valdyti ir mažinti.
100. TSŽ emitentas, atlikdamas rizikos vertinimą prieš pasikliaujant trečiosios šalies subjektu ir nuolat stebėdamas trečiosios šalies subjekto veiklos rezultatus, turėtų:
- a. nustatyti ir suklasifikuoti atitinkamas funkcijas ir susijusius duomenis bei sistemas, įvertindamas jų jautrumą bei svarbą ir reikalingas apsaugos priemones;
 - b. atlikti išsamią rizika grindžiamą funkcijų ir susijusių duomenų bei sistemų, dėl kurių nagrinėjama galimybė sudaryti susitarimą, analizę ir pašalinti galimą riziką, visų pirma, operacinę riziką, įskaitant subrangos, teisinę, IRT, atitikties užtikrinimo ir reputacijos

riziką, ir priežiūros apribojimus, susijusius su šalimis, kuriose yra arba gali būti teikiamos paslaugos;

- c. atsižvelgti į geografinius priklausomybės ryšius ir susijusios rizikos valdymą. Ši rizika gali būti susijusi su ekonomine, finansine, politine, teisine ir reguliavimo aplinka atitinkamame (-uose) jurisdikciją turinčiame (-iuose) subjekte (-uose), kurio (-ių) teritorijoje bus teikiama atitinkama paslauga.

101. Prieš sudarydami susitarimą su trečiaja šalimi ir atsižvelgdami į riziką, įskaitant operacinę riziką ir sandorio šalies riziką, TSŽ emitentai savo atrankos ir vertinimo procese turėtų užtikrinti, kad trečiosios šalies subjektas būtų tinkamas.

102. TSŽ emitentai turėtų užtikrinti, kad trečiosios šalies subjektas būtų tinkamos verslo reputacijos, turėtų tinkamus ir pakankamus gebėjimus, patirtį, pajėgumus ir išteklius (pvz., žmogiškuosius, IT, finansinius), organizacinę struktūrą ir, jei taikytina, reikiamą (-us) reguliavimo leidimą (-us) arba registraciją (-as), kad galėtų patikimai ir profesionaliai vykdyti funkciją ir prisiimtus įsipareigojimus per visą sutarties projekto laikotarpį.

103. Papildomi veiksniai, į kuriuos reikėtų atsižvelgti atliekant išsamų galimo trečiosios šalies subjekto patikrinimą, gali būti šie (bet ne tik):

- a. jo verslo modelis, pobūdis, mastas, sudėtingumas, finansinė padėtis, nuosavybė ir grupės struktūra;
- b. ilgalaikiai santykiai su trečiosios šalies subjektu, kuris jau buvo įvertintas ir teikia paslaugas TSŽ emitentui;
- c. paslaugos ir paslaugų teikėjo pakeičiamumo lygis, įskaitant galimybę pasitraukti iš susitarimo su trečiaja šalimi ir pereiti prie kito paslaugų teikėjo arba vėl pradėti teikti ypatingos svarbos paslaugą įstaigos viduje, arba galimas tokio pakeitimo poveikis TSŽ emitento ypatingos svarbos operacijoms;
- d. ar trečiosios šalies subjektą prižiūri kompetentingos institucijos ar ne.

104. TSŽ emitentai turėtų imtis reikiamų veiksmų siekdami užtikrinti, kad trečiosios šalies elgesys atitiktų jų vertybes ir elgesio kodeksą.

105. TSŽ emitentai turėtų visada užtikrinti, kad trečioji šalis, kurią jie pasitelkia su turtu susietims žetonams viešai platinti, laikytųsi procedūrų, kuriomis užtikrinamas Direktyvoje (ES) 2015/849 ir, kai taikytina, Reglamente (ES) 2023/1113 dėl informacijos, teikiamos pervedant lėšas ir tam tikrą kriptoturtą, nustatytų pareigų, susijusių su pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo prevencija, vykdymą. Trečiosios šalies subjektas savo vidaus kontrolės sistemose turėtų užtikrinti, kad būtų nuolat vykdomos su pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo prevencija susijusios pareigos pagal Direktyvą (ES) 2015/849 ir, kai taikytina, Reglamentą (ES) 2023/1113 dėl informacijos, teikiamos pervedant lėšas ir tam tikrą kriptoturtą.

13. Vidaus kontrolės funkcijų vykdytojai

106. Vidaus kontrolės funkcijas turėtų sudaryti veiksminga ir nuolat veikianti vidaus atitikties užtikrinimo funkcija ir, jei tai tikslinga ir proporcinga, atsižvelgiant į I antraštinėje dalyje išdėstytus kriterijus, rizikos valdymo funkcija ir vidaus audito funkcija. Jeigu TSŽ emitentai nesukuria ir nevykdo rizikos valdymo funkcijos ir vidaus audito funkcijos, jie turėtų gebėti, įrodyti, kad priimta ir įgyvendinama vidaus kontrolės sistemos politika ir procedūros padeda veiksmingai pasiekti šio dokumento V antraštinėje dalyje išdėstytas gaires atitinkantį rezultatą.
107. Reikšmingų TSŽ emitentai turėtų įsteigti vidaus rizikos valdymo ir vidaus audito funkcijas. Jeigu TSŽ emitentas neturi vidaus rizikos valdymo funkcijos arba vidaus audito funkcijos, atsakomybė už šias funkcijas, kaip nustatyta šiose gairėse, tenka valdymo organui, o jis veiklos užduotis gali perduoti vidaus padaliniams arba išorės trečiajam šaliai, pvz., sudarydamas susitarimą dėl veiklos funkcijų perdavimo kitiems asmenims¹⁶.

13.1 Vidaus kontrolės funkcijų vadovai

108. Vidaus kontrolės funkcijų vadovai turėtų būti paskirti tinkamu hierarchiniu lygmeniu, kad kontrolės funkcijos vadovas būtų pakankamai autoritetingas ir svarbus, kad galėtų vykdyti šias pareigas. Atitikties užtikrinimo ir (jei tokios funkcijos nėra) rizikos valdymo bei vidaus audito funkcijų vadovai turėtų teikti ataskaitas ir tiesiogiai atsiskaityti valdymo organui, o valdymo organas turėtų peržiūrėti jų veiklos rezultatus.
109. Jeigu reikia, vidaus kontrolės funkcijų vadovai turėtų turėti galimybę kreiptis į priežiūros funkciją vykdančią valdymo organą ir tiesiogiai jam atsiskaityti, išreikšti susirūpinimą ir, atitinkamais atvejais, perspėti priežiūros funkcijos vykdytojus, kad tam tikri įvykiai daro arba gali daryti poveikį TSŽ emitentui. Tai neturėtų trukdyti vidaus kontrolės funkcijų vadovams teikti ataskaitas ir pagal įprastus atskaitomybės ryšius.
110. TSŽ emitentų įstaigose turėtų būti nustatytas ir dokumentais įformintas vidaus kontrolės funkcijos vadovo skyrimo į pareigas ir jo(s) atsakomybių panaikinimo procesas. Bet kuriuo atveju, vidaus kontrolės funkcijų vadovai neturėtų būti nušalinami nuo šių savo pareigų prieš tai negavus priežiūros funkciją vykdančio valdymo organo, jei jis įsteigtas, patvirtinimo.

13.2 Vidaus kontrolės funkcijų nepriklausomumas

111. Kad vidaus kontrolės funkcijos būtų laikomos nepriklausomomis, turėtų būti įvykdytos šios sąlygos:
- a. darbuotojai neturėtų vykdyti jokių veiklos užduočių, kurios patenka į veiklos, kurią vidaus kontrolės funkcijos vykdytojai turėtų stebėti ir kontroliuoti, sritį, nebent įrodoma, kad, atsižvelgiant į I antraštinėje dalyje išdėstytus proporcingumo principo

¹⁶ Vis tiek gali būti įmanoma atitikties užtikrinimo funkcijas perduoti kitiems asmenims.

taikymo kriterijus, vidaus kontrolės funkcijos išliktų veiksmingos. Tokiu atveju TSŽ emitentai turėtų įvertinti, ar jų vidaus kontrolės funkcijų veiksmingumui nekyla pavojus;

- b. jeigu reikia, jos turėtų būti organizaciniu požiūriu atskirtos nuo veiklos, kurią šios funkcijos vykdytojams pavesta stebėti ir kontroliuoti;
- c. vidaus kontrolės funkcijų vykdytojų atlygis neturėtų būti susietas su veiklos, kurią jie stebi ir kontroliuoja, vykdymu ir neturėtų niekaip kitaip daryti įtakos jų objektyvumui¹⁷.

13.3 Vidaus kontrolės funkcijų ištekliai

- 112. Vidaus kontrolės funkcijoms turėtų būti skiriama pakankamai išteklių. Atsižvelgiant į I antraštinėje dalyje nustatyto proporcingumo principo taikymą, šioms funkcijoms vykdyti reikėtų turėti pakankamai kvalifikuotų darbuotojų, turinčių reikiamų įgūdžių, žinių ir patirties. Darbuotojai turėtų nuolat išlikti kvalifikuotais ir prireikus turėtų būti mokomi.
- 113. Vidaus kontrolės funkcijų vykdytojams turėtų būti skirtos tinkamos IRT sistemos ir pagalba bei sudaryta galimybė susipažinti su vidaus ir išorės informacija, reikalinga jų pareigoms vykdyti. Jie turėtų turėti galimybę susipažinti su visa būtina informacija apie visas verslo linijas ir atitinkamas riziką prisiimančias patrunuojamąsias įmones, visų pirma tas, kurios gali kelti didelę riziką TSŽ emitentui.

14. Rizikos valdymo funkcija

- 114. Rizikos valdymo funkcija, jei ji įsteigta, turėtų apimti visą TSŽ emitentą. Atsižvelgiant į I antraštinėje dalyje išdėstytus proporcingumo kriterijus, rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų būti pakankamai autoritetingi, svarbūs ir turėti pakankamai išteklių, kad galėtų įgyvendinti rizikos politiką ir rizikos valdymo sistemą, kaip nustatyta 11 skirsnyje.
- 115. Prireikus rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų turėti galimybę tiesiogiai kreiptis į priežiūros funkciją vykdančią valdymo organą, jei jis įsteigtas.
- 116. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų turėti galimybę kreiptis į visas verslo linijas ir kitus vidaus padalinius, dėl kurių gali kilti rizika.
- 117. Rizikos valdymo funkciją vykdančios darbuotojai turėtų turėti pakankamų žinių, įgūdžių ir patirties, susijusių su rizikos valdymo metodais ir procedūromis, rinkomis ir produktais, ir turėtų turėti galimybę reguliariai mokytis.

¹⁷ Taip pat žr. EBI gaires dėl patikimos atlygio politikos, paskelbtas adresu <https://www.eba.europa.eu/regulation-and-policy/remuneration/guidelines-on-sound-remuneration-policies>.

118. Rizikos valdymo funkcija, jei ji įsteigta, turėtų būti viena iš pagrindinių TSŽ emitento organizacinės struktūros dalių, o jos struktūra turėtų būti sukurta taip, kad jos vykdytojai galėtų įgyvendinti rizikos politiką ir kontroliuoti rizikos valdymo sistemą. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant, kad TSŽ emitentas turėtų veiksmingus rizikos valdymo procesus. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų aktyviai dalyvauti priimant visus svarbius rizikos valdymo sprendimus. Kai taikytina, grupės atveju Sąjungos patronuojančiosios įmonės rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų gebėti vertinti riziką holistiškai visos grupės atžvilgiu ir užtikrinti, kad būtų laikomasi rizikos strategijos.
119. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų teikti svarbią nepriklausomą informaciją, analizę ir ekspertinį vertinimą dėl rizikos pozicijų, konsultuoti dėl verslo linijų ar vidaus padalinių pasiūlymų ir su rizika susijusių sprendimų ir turėtų informuoti valdymo organą, ar jie atitinka TSŽ emitento rizikos profilį. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai gali teikti rekomendacijas dėl rizikos valdymo sistemos tobulinimo ir taisomųjų priemonių, kad būtų pašalinti rizikos politikos, procedūrų ir limitų pažeidimai.

14.1 Rizikos valdymo funkcijos vaidmuo rizikos strategijos ir sprendimų srityje

120. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojų dalyvavimas sprendimų priėmimo procese turėtų užtikrinti, kad būtų tinkamai atsižvelgiama į rizikos aspektus. Vis dėlto, už priimamus sprendimus išlieka atsakingi veiklos ir vidaus padaliniai, o pagrindinė atsakomybė tenka valdymo organui.

14.2 Rizikos valdymo funkcijos vaidmuo įgyvendinant svarbius pokyčius

121. Prieš priimant sprendimus dėl svarbių produktų, procesų, sistemų pokyčių arba dėl išimtinių sandorių, rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų dalyvauti vertinant tokių pokyčių poveikį TSŽ emitentui ir prieš priimant sprendimą pranešti savo išvadas tiesiogiai valdymo organui.
122. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų įvertinti, kaip nustatyta rizika galėtų paveikti TSŽ emitento gebėjimą valdyti savo rizikos profilį ir su turto rezervu susijusią riziką.

14.3 Rizikos valdymo funkcijos vaidmuo nustatant, matuojant, vertinant, valdant, mažinant, stebint riziką ir apie ją pranešant

123. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų užtikrinti, kad būtų tinkamai įgyvendinama rizikos valdymo sistema ir kad atitinkami TSŽ emitento padaliniai nustatytų, vertintų, stebėtų ir valdytų visą riziką ir tinkamai apie ją praneštų.

124. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų užtikrinti, kad rizika būtų nustatoma ir vertinama remiantis ne tik kiekybine informacija ar modelių rezultatais, bet ir kokybiniais metodais. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų nuolat informuoti valdymo organą apie kiekybinio rizikos vertinimo priemonėse ir metoduose, įskaitant modelius ir analizę, naudojamas prielaidas ir galimus jų trūkumus.
125. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų užtikrinti, kad sandoriai, su susijusiomis šalimis, būtų peržiūrimi, ir kad jų keliama rizika TSŽ emitentui būtų nustatoma ir tinkamai įvertinama.
126. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų užtikrinti, kad veiklos ar vidaus padaliniai veiksmingai stebėtų visą nustatytą riziką.
127. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų reguliariai stebėti tikrąjį TSŽ emitento rizikos profilį ir jį vertinti, atsižvelgdami į strateginius tikslus ir rizikos apetitą, taip pat pranešti rezultatus, kad valdymo funkciją vykdančias valdymo organas galėtų priimti sprendimus ir kad priežiūros funkciją vykdančias valdymo organas galėtų juos užginčyti.
128. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų analizuoti tendencijas ir pastebėti dėl pasikeitusių aplinkybių ir sąlygų atsiradusią naują, kylančią ar didėjančią riziką. Jie taip pat turėtų reguliariai peržiūrėti faktinius rizikos rodiklius ir lyginti juos su ankstesniais įverčiais (t. y. atlikti grįžtamąjį patikrinimą), kad galėtų įvertinti ir padidinti rizikos vertinimo metodų ir rizikos valdymo proceso tikslumą ir veiksmingumą.
129. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų įvertinti galimus nustatytos rizikos mažinimo būdus. Valdymo organui teikiamose rizikos ataskaitose turėtų būti pateikiami pasiūlymai dėl reikiamų rizikos mažinimo veiksmų.

14.4 Rizikos valdymo funkcijos vaidmuo rizikos apetito ir limitų srityje

130. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų nepriklausomai vertinti rizikos apetito ar limitų viršijimo atvejus. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų informuoti atitinkamus veiklos ar vidaus padalinius ir valdymo organą bei rekomenduoti galimas taisomąsias priemones. Jeigu pažeidimas yra reikšmingas, rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų tiesiogiai informuoti priežiūros funkciją vykdančią valdymo organą, nedarant poveikio rizikos valdymo funkcijos vykdytojų galimybei teikti ataskaitas kitų vidaus funkcijų vykdytojams.
131. Rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant, kad sprendimas dėl jų rekomendacijos būtų priimtas atitinkamu lygmeniu, kad atitinkami veiklos padaliniai jo laikytųsi, tinkamai atsiskaitytų valdymo organui ir rizikos komitetui, jei toks komitetas įsteigtas.

14.5 Rizikos valdymo funkcijos vadovas

132. Rizikos valdymo funkcijos (jei tokia funkcija įsteigta) vadovas turėtų būti atsakingas už išsamios ir suprantamos informacijos apie riziką pateikimą ir valdymo organo konsultavimą, kad šis suprastų bendrą TSŽ emitento rizikos profilį. Jei nepriklausoma funkcija neįsteigta, rizikos valdymo funkcijos vadovo pareigas atlieka darbuotojai, kuriems patikėta vykdyti rizikos valdymo procedūras, arba tiesiogiai valdymo organo nariai.
133. Rizikos valdymo funkcijos vadovas turėtų būti pakankamai patyręs, nepriklausomas ir eiti pakankamai aukšto lygio pareigas, kad galėtų kritiškai vertinti sprendimus, darančius poveikį TSŽ emitento rizikos pozicijai. Jeigu rizikos valdymo funkcijos vadovo pareigas atlieka ne valdymo organo narys, atsižvelgdamos į I antraštinėje dalyje nurodytą proporcingumą principą, TSŽ emitentai turėtų paskirti nepriklausomą rizikos valdymo funkcijos vadovą, kuris nebūtų atsakingas už jokias kitas funkcijas ir būtų atskaitingas tiesiogiai valdymo organui. Jeigu, atsižvelgiant į I antraštinėje dalyje nustatytą proporcingumo principą, paskirti asmenį, kuris atliktų tik rizikos valdymo funkcijos vadovo pareigas, būtų neproporcinga, kadangi šią funkciją galima sujungti su atitikties užtikrinimo funkcijos vadovo pareigomis arba šią funkciją gali vykdyti kitas aukštesnes pareigas einantis asmuo, jeigu dėl vykdomų užduočių nekyla interesų konfliktų. Bet kuriuo atveju tas asmuo turėtų būti pakankamai autoritetingas, ir nepriklausomas (pvz., teisės skyriaus vadovas).
134. Rizikos valdymo funkcijos vadovas turėtų turėti galimybę užginčyti emitento vadovybės ir valdymo organo priimtus sprendimus, o prieštaravimų pagrindai turėtų būti oficialiai įforminami dokumentais. Jeigu TSŽ emitentas nori suteikti rizikos valdymo funkcijos vadovui teisę vetuoti sprendimus (pvz., sprendimą dėl kredito ar investicijos arba ribos nustatymo), priimtus žemesniais nei valdymo organo lygmenimis, jis turėtų nustatyti tokios veto teisės taikymo sritį, klausimo perdavimo spręsti aukštesniu lygmeniu arba apskundimo procedūras ir kaip tame dalyvaus valdymo organas.
135. TSŽ emitentai turėtų sukurti griežtesnius sprendimų, dėl kurių rizikos valdymo funkcijos vadovas išreiškė neigiamą nuomonę, tvirtinimo procesus. Vykdydamas priežiūros funkciją, valdymo organas turėtų turėti galimybę tiesiogiai bendrauti su rizikos valdymo funkcijos vadovu svarbiausiais rizikos klausimais, įskaitant pokyčius, kurie gali neatitikti TSŽ emitento rizikos strategijos ir rizikos apetito, o rizikos valdymo funkcijos vadovas turėtų turėti galimybę tiesiogiai pranešti valdymo funkciją vykdančiam valdymo organui apie esminius, susirūpinimą keliančius klausimus.

15. Atitikties užtikrinimo funkcija

136. TSŽ emitentai turėtų įsteigti nuolat veikiančią ir veiksmingą atitikties užtikrinimo funkciją atitikties rizikai valdyti ir paskiriant asmenį, kuris būtų atsakingas už tą funkciją visose subjekto veiklos srityse (atitikties užtikrinimo pareigūnas).

137. Atsižvelgiant į I antraštinėje dalyje nustatytą proporcingumo principą, atitikties užtikrinimo pareigūno pareigos gali būti derinamos su rizikos valdymo funkcijos vadovo pareigomis arba, paskiriant asmenį, kuris vykdytų tik šią funkciją, būtų neproporcinga, šią funkciją gali vykdyti kitas aukštesnes pareigas einantis asmuo (pvz., teisės skyriaus vadovas), jei dėl atliekamų užduočių nekyla interesų konfliktas.
138. Atitikties užtikrinimo funkciją vykdytys darbuotojai turėtų turėti pakankamų žinių, įgūdžių ir patirties, susijusios su atitikties užtikrinimo ir kitomis svarbiomis procedūromis, ir turėtų turėti galimybę reguliariai mokytis.
139. Priežiūros funkciją vykdytys valdymo organas turėtų prižiūrėti, kaip atitikties užtikrinimo politika įgyvendinama, ši politika turėtų būti tinkamai įforminta dokumentais ir su ja turėtų būti supažindinti visi darbuotojai. TSŽ emitentai turėtų sukurti procesą, pagal kurį reguliariai vertintų jų veiklai taikytinų įstatymų ir kitų teisės aktų pakeitimus.
140. Atitikties užtikrinimo funkcijos vykdytojai turėtų konsultuoti valdymo organą dėl priemonių, kurių reikia imtis, siekiant užtikrinti taikytinų įstatymų, taisyklių, reglamentų ir standartų laikymąsi, ir vertinti galimą bet kokių teisinės ar reguliavimo aplinkos pokyčių poveikį TSŽ emitento veiklai ir atitikties užtikrinimo sistemai.
141. Atitikties užtikrinimo funkcijos vykdytojai turėtų užtikrinti, kad atitikties stebėseną būtų vykdoma pagal struktūruotą, aiškiai apibrėžtą atitikties stebėsenos programą ir kad būtų laikomasi atitikties politikos. Atitikties užtikrinimo funkcijos vykdytojai turėtų atsiskaityti valdymo organui, o TSŽ emitento atitikties rizikos ir jo valdymo klausimais atitinkamai bendrauti su rizikos valdymo funkcijos vykdytojais. Vykdydami atitinkamas jiems pavestas užduotis atitikties užtikrinimo funkcijos ir rizikos valdymo funkcijos vykdytojai turėtų tinkamai bendradarbiauti ir keistis informacija. Valdymo organas ir rizikos valdymo funkcijos vykdytojai sprendimų priėmimo procesuose turėtų atsižvelgti į atitikties užtikrinimo funkcijos vykdytojų nustatytus faktus.
142. TSŽ emitentai turėtų imtis atitinkamų veiksmų, nukreiptų prieš vidaus ar išorės elgesį, kuris galėtų palengvinti arba sudaryti sąlygas sukčiavimui ar finansiniams nusikaltimams bei drausmės pažeidimams (pvz., vidaus procedūrų pažeidimus, ribų pažeidimus).

16. Vidaus audito funkcija

143. Vidaus audito funkcija (jei tokia funkcija įsteigta) turėtų būti nepriklausoma, jos vykdytojai turėtų būti pakankamai autoritetingi, ir turėti pakankamai išteklių. TSŽ emitentai, visų pirma, turėtų užtikrinti, kad vidaus audito funkciją atliekančių darbuotojų kvalifikacija ir vidaus audito funkcijos išteklių, ypač audito priemonės ir rizikos analizės metodai, atitiktų TSŽ emitento dydį ir veiklos vietas, su verslo modeliu, kurį taiko TSŽ emitentas, susijusios rizikos pobūdį, mastą ir sudėtingumą, jo veiklą, rizikos kultūrą ir norimą prisiimti riziką.

144. Vidaus audito funkcija turėtų būti nepriklausoma nuo audituojamos veiklos. Todėl vidaus audito funkcijos nederėtų jungti su kitomis funkcijomis.
145. Remdamiesi rizika pagrįstu metodu, vidaus audito funkcijos vykdytojai, vadovaudamiesi rizika pagrįstu metodu, turėtų nepriklausomai peržiūrėti ir užtikrinti, kad visos TSŽ emitento įstaigos ir jų padaliniai, įskaitant pasitelktus trečiųjų šalių subjektus, atitiktų TSŽ emitento politiką ir procedūras bei reguliavimo reikalavus.
146. Vidaus audito funkcijos vykdytojai neturėtų dalyvauti rengiant, atrenkant, nustatant ir įgyvendinant konkrečią vidaus kontrolės politiką, mechanizmus, procedūras arba rizikos limitus. Tačiau valdymo funkciją vykdančiam valdymo organui tai neturėtų trukdyti prašyti vidaus audito funkcijos vykdytojų pateikti nuomonę su rizika, vidaus kontrolės priemonėmis ir taikytinų taisyklių laikymusi susijusiais klausimais.
147. Vidaus audito funkcijos vykdytojai turėtų vertinti, ar V antraštinėje dalyje nustatyta TSŽ emitento vidaus kontrolės sistema yra veiksminga ir efektyvi. Visų pirma, vidaus audito funkcijos vykdytojai turėtų vertinti:
- a. TSŽ emitento valdymo sistemos tinkamumą;
 - b. ar esamos politikos priemonės ir procedūros tebėra pakankamos ir atitinka įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimus, TSŽ emitento rizikos strategiją ir rizikos apetitą;
 - c. procedūrų atitiktį taikytiniems įstatymams, kitiems teisės aktams ir valdymo organo sprendimams;
 - d. ar procedūros įgyvendinamos tinkamai ir veiksmingai (pvz., vertinti sandorių atitiktį, faktiškai patiriamos rizikos lygį ir kt.) ir
 - e. veiklos padalinių (pirmoji gynybos linija), rizikos valdymo ir atitikties užtikrinimo funkcijų vykdytojų taikomų kontrolės priemonių ir teikiamų ataskaitų pakankamumą, kokybę ir veiksmingumą.
148. Vidaus audito funkcijos vykdytojai, visų pirma, turėtų tikrinti procesų, užtikrinančių TSŽ emitento taikomų kiekybinio rizikos vertinimo metodų ir būdų, įskaitant modelius, patikimumą, vientisumą. Jie taip pat turėtų vertinti įgyvendinamų kokybinių rizikos nustatymo ir vertinimo bei rizikos mažinimo priemonių kokybę ir naudojimą.
149. Vidaus audito funkcijos vykdytojai turėtų peržiūrėti baltųjų knygų rengimo procesų tinkamumą, jų patvirtinimą ir procesus, susijusius su tuo, kaip su turtu susieti žetonai siūlomi viešai.

150. Vidaus audito funkcijos vykdytojai turėtų turėti galimybę nekliudomai susipažinti su visais emitento įrašais, dokumentais ir informacija, patekti į visas TSŽ emitento patalpas. Jie taip pat turėtų turėti prieigą prie valdymo informacijos sistemų ir visų komitetų bei sprendimus priimančių organų posėdžių protokolų.
151. Vidaus audito funkcijos vykdytojai turėtų laikytis nacionalinių ir tarptautinių profesinių standartų. Čia minimų profesinių standartų pavyzdys būtų Vidaus auditorių instituto parengti standartai.
152. Vidaus audito darbas turėtų būti reguliariai vykdomas pagal audito planą ir išsamią audito programą, taikant rizika pagrįstą metodą.
153. Vidaus audito planas turėtų būti rengiamas kartą per metus, atsižvelgiant į metinius vidaus audito kontrolės tikslus. Vidaus audito planą turėtų tvirtinti valdymo organas.
154. Visoms audito rekomendacijoms turėtų būti taikoma oficiali tolesnių veiksmų procedūra atitinkamuose valdymo lygmenyse, apie jas turėtų būti pranešama TSŽ emitento valdymo organui ir jos turėtų būti pateikiamos kompetentingai institucijai, kad būtų užtikrintas veiksmingas bei savalaikis jų sprendimas ir pateikta ataskaita apie jo įgyvendinimą.

VI antraštinė dalis. Veiklos tęstinumo valdymas

155. Nedarant poveikio taikytiniams SVA reikalavimams, TSŽ emitentai, įgyvendindami savo veiklos tęstinumo politiką ir planus, parengtus pagal Reglamento (ES) 2023/1114 34 straipsnio 9 dalį, turėtų nustatyti patikimą veiklos tęstinumo valdymą ir reagavimo į ekstremaliuosius įvykius ir veiklos atkūrimo planus, kad užtikrintų savo gebėjimą nuolat vykdyti veiklą, valdyti incidentus, kurie galėtų sutrikdyti ypatingos svarbos operacijų vykdymą, atsižvelgiant į TSŽ emitento rizikos apetitą ir jam priimtino lygio sutrikimus, ir apriboti nuostolius bei paslaugų teikimo sutrikimus didelių veiklos sutrikimų atveju. TSŽ emitentai gali įsteigti specialią nepriklausomą veiklos tęstinumo funkciją, atsižvelgdami į I antraštinėje dalyje išvardytus proporcingumo kriterijus.
156. TSŽ emitento veikloje naudojama keletas ypatingos svarbos išteklių (pvz., IT sistemos, įskaitant debesijos paslaugas, ryšių sistemos, pagrindiniai darbuotojai ir pastatai). Veiklos tęstinumo valdymo tikslas – sumažinti veiklos, finansines, teises, su reputacija susijusias ir kitas svarbias pasekmes, kurios kyla įvykus nelaimei, ilgesniam laikui sutrikus ištekliams ir įprastoms TSŽ emitento veiklos procedūroms. Sumažinti tokių incidentų tikimybę arba perkelti jų finansinį poveikį trečiosioms šalims gali būti siekiama ir kitomis rizikos valdymo (pvz., draudimo) priemonėmis.
157. Siekdamas parengti patikimą veiklos tęstinumo valdymo planą, TSŽ emitentas turėtų kruopščiai išnagrinėti jam kylančias dideles veiklos sutrikdymo rizikas, šios rizikos dydį ir, remdamasis vidaus ir (arba) išorės duomenimis bei scenarijų analize, (kiekybiškai ir kokybiškai) įvertinti galimą jos poveikį. Atliekant šią analizę turėtų būti tikrinamas TSŽ emitento gebėjimas

vykdyti ypatingos svarbos operacijas sutrikus veiklai, taip pat turėtų būti tikrinamos visos verslo linijos ir vidaus padaliniai, įskaitant rizikos valdymo funkciją arba rizikos valdymo procedūras, ir turėtų būti atsižvelgiama į jų tarpusavio priklausomybės ryšius. Analizės rezultatai turėtų padėti apibrėžti TSŽ emitento veiklos atkūrimo prioritetus ir tikslus.

158. Remdamasis pirmiau paminėta analize, TSŽ emitentas turėtų parengti:
- a. nenumatytų atvejų ir veiklos tęstinumo planus, taip užtikrinant, kad TSŽ emitentas tinkamai reaguotų į ekstremaliąsias situacijas ir galėtų užtikrinti savo ypatingos svarbos operacijų vykdymą, sutrikus įprastoms veiklos procedūroms;
 - b. ypatingos svarbos išteklių ir ypatingos svarbos arba svarbių funkcijų atkūrimo planus, siekiant atsigausti po sutrikdymo ir sudaryti sąlygas TSŽ emitentui per tinkamą laikotarpį grįžti prie įprastinės veiklos. Bet kokia likutinė rizika dėl galimų veiklos sutrikimų turėtų atitikti TSŽ emitento rizikos apetitą;
 - c. vykdant kitą veiklą arba tais atvejais, kai neįmanoma užtikrinti ypatingos svarbos esminių funkcijų tęstinumo, TSŽ emitentai turėtų būti nustatę procedūras, pagal kurias būtų laiku atkuriami duomenys ir funkcijos bei laiku atnaujinama jų veikla.
159. Nenumatytų atvejų, veiklos tęstinumo ir veiklos atkūrimo po ekstremaliųjų įvykių planai turėtų būti įforminti dokumentais ir kruopščiai įgyvendinami. Dokumentai turėtų būti prieinami verslo linijų, vidaus padalinių ir rizikos valdymo funkciją vykdančioms darbuotojams, atsakingiems už rizikos valdymo procedūras, ir turėtų būti saugomi sistemose, kurios būtų fiziškai atskirtos ir nenumatytais atvejais lengvai prieinamos. Turėtų būti užtikrinamas tinkamas mokymas. Planai turėtų būti reguliariai bandomi ir atnaujinami. Bet kokie sunkumai ar trikdžiai vykdant bandymus turėtų būti įforminami dokumentais ir nagrinėjami, o planai – atitinkamai peržiūrėti.

VII antraštinė dalis. Skaidrumas

160. Su strategijomis, politika ir procedūromis turėtų būti supažindinti visi TSŽ emitento darbuotojai. Darbuotojai turėtų suprasti su jų pareigomis ir atsakomybe susijusią politiką ir procedūras bei jų laikytis.
161. Atitinkamai valdymo organas turėtų aiškiai ir nuosekliai informuoti reikiamus darbuotojus apie TSŽ emitento strategijas ir politiką – bent tuo lygmeniu, kuris būtinas, kad jie galėtų eiti savo pareigas, ir tą informaciją atnaujinti. Tai gali būti daroma parengiant rašytines gaires, vadovus ar kitomis priemonėmis.